

Niet iedereen is welkom

TEKST EN FOTO ANJA KRABBEN

Zouden r.-k. begraafplaatsen hun poorten niet beter kunnen openen voor niet-katholieken? Om de lege plekken tegen te gaan. Om de inkomsten te verhogen. Misschien wel om te kunnen overleven. In *de Volkskrant* gooide LOB-bestuurslid Tonnie Homan de knuppel in het rooms-katholieke hoenderhok.

Hoe houden we het begraafritueel levend?, vroeg *de Volkskrant* zich op 2 mei jl. af. De titel van het artikel luidde: 'Nu cremieren steeds populairder wordt, neemt het aantal open plekken op begraafplaatsen toe'. In het Overijsselse Hertme is een oplossing bedacht, schrijft de krant. Daar wil beheerder Tonnie Homan op de r.-k. begraafplaats ook niet-katholieken gaan begraven. Er zijn op zijn begraafplaats al katholieken uit andere parochies welkom, tegen hogere tarieven, maar hij heeft nu een verzoek ingediend bij het aartsbisdom Utrecht, waaronder de parochie Hertme valt: bied tussen de bestaande graven ruimte voor niet-katholieken. *De Volkskrant* noemt dit een 'onconventioneel verzoek'. Maar is het zo bijzonder? Er zijn al r.-k. begraafplaatsen waar iedereen welkom is. Zoals St. Barbara in Amsterdam. Op de site staat dat de begraafplaats open staat voor andere godsdiensten en niet gelovigen. Heeft de begraafplaats daarvoor toestemming gevraagd aan het bisdom Haarlem-Amsterdam? "Nee," zegt Jacqueline Degenkamp, die de begraafplaats samen met haar broer Richard beheert, en voor hen hun vader en hun opa. "Wij begraven al sinds de jaren zestig iedereen. Wij hebben voor zover ik weet nooit gevraagd aan het bisdom of dat mocht. Heel vroeger moest je een doopbewijs overhandigen om aan te tonen dat je katholiek was, maar dat is al lang niet meer." St. Barbara is niet aan een parochie gebonden, zegt Degenkamp, misschien maakt dat verschil.

Of toch niet. R.K. Begraafplaats Buitenveldert, ook in Amsterdam, is eigendom van de Sint Augustinus Parochie en op hun site staat: 'De begraafplaats staat open voor iedereen.' Misschien is het iets Amsterdams? Of iets stedelijks? Anja Vink werd in 2007 directeur van Buitenveldert en kan zich niet herinneren dat haar officieel werd medegedeeld dat iedereen welkom is. "Het was gewoon zo." Ze kan zich overigens wel voorstellen dat het op kleine, dorpse kerkhoven die nog naast de kerk liggen, een probleem kan zijn. "Dan kunnen mensen zich afvragen: is er straks wel plek voor mij?" Volgens Tonnie Homan hoeven parochianen van de H. Stephanus parochie, eigenaar van de begraafplaats in Hertme,

daarvoor moeten wij het reglement aanpassen. En dat moet worden voorgelegd aan het bisdom. Wij zijn een echte parochiekerkhof."

Aan *de Volkskrant* laat het aartsbisdom Utrecht weten niet eerder formeel een verzoek als dat van Homan te hebben ontvangen. In afwachting van het officiële verzoek wil mr. J.L.W.M. Zuidwijk, econoom van het aartsbisdom niet op de 'hypothetische vraag' ingaan, maar op persoonlijke titel kan hij wel zeggen dat hij denkt dat het is uitgesloten dat niet-katholieken straks begraven kunnen worden op katholieke begraafplaatsen. Katholieken uit andere parochies vindt hij tot daaraan toe, maar die keuze laat het bisdom aan de parochies zelf.

LOB-bestuursleden

Wat de *Volkskrant*lezers niet weten, want het staat nergens, is dat zowel Homan als Zuidwijk zitting hebben in het bestuur van de LOB. (En Anja Vink is LOB-voorzitter.) Dat maakt het voor

“Ik denk dat de kerk dan zelfs denkt: dan maar geen r.-k. begraafplaatsen meer”

daar niet bang voor te zijn. "Er worden jaarlijks vijf tot zes graven geruimd en er worden zo'n drie nieuwe gedolven, dus er is jaarlijks een overschot van twee tot drie graven. Bovendien krimpt de parochie alleen maar."

Volgens Homan, die sinds 1998 vrijwillig het beheer doet over de begraafplaats in Hertme (en betaald op de gemeentelijke begraafplaatsen van Almelo), is toestemming van het bisdom nodig: "Want

ingewijden, lezers van dit vakblad, extra interessant. Helemaal omdat Homan het in 2020 verschenen rapport *De begraafplaats van de toekomst* als inspiratiebron noemt en zijn voorstel om niet-katholieken tussen de bestaande graven te leggen in de geest van dit rapport. Denkt bestuurslid Zuidwijk daar ook zo over? "Het gaat er niet om wat ik denk, ik zit namens de Rooms-Katholieke Kerk Nederland in het LOB-bestuur en

St. Barbara in Utrecht

die staat het niet toe. Voor Homan komt het verzoek vooral voort uit financiële overwegingen, denk ik, om de opbrengsten te verhogen.”

Er bestaat geen officieel LOB-standpunt over dit onderwerp en die komt er ook niet, zeggen zowel Anja Vink als Zuidwijk, want het een zaak van de katholieke kerk. Vink: “Maar we gaan het ongetwijfeld wel bespreken binnen het bestuur.” Homan laat weten dat dit deels ook zijn bedoeling was. Een proefballonnetje oplaten, om te kijken hoe anderen, LOB-leden, het LOB-bestuur, andere besturen en beheerders van r.-k. begraafplaatsen, erover denken. Hij zegt ook dat hij alleen maar positieve appjes heeft gehad naar aanleiding van het Volkskrantartikel.

Aan Zuidwijk de vraag of het klopt dat r.-k. begraafplaatsen niet zonder toestemming van hun bisdom de beslissing kunnen nemen om ook niet-katholieken te begraven. “Het is helemaal geen kwestie van toestemming vragen, want het is gewoon uitgesloten. Ook als het beheer of zelfs eigendom van een r.-k. begraafplaats is overgedragen aan bij-

voorbeeld een stichting, blijft die regel gelden: alleen katholieken begraven. Wat wel kan, zo is besloten door de Nederlandse Bisschoppenconferentie, is dat een duidelijk afgescheiden stuk van de begraafplaats wordt bestemd als grafveld voor niet-katholieken. Dat is dan feitelijk een algemene begraafplaats op een katholieke begraafplaats. In het geval van Hertme zou het niet om een apart gedeelte gaan, maar om open plekken op de bestaande begraafplaats, en dan is het antwoord: nee.”

R.-k. begraafplaatsen die het toch doen, niet-katholieken begraven, zijn dus illegaal bezig volgens de Rooms-Katholieke Kerk? “Klopt. Er mag iets worden afgeweken van het modelreglement en ik zou moeten opzoeken op welke punten, maar ik weet bijna zeker dat dit niet is op het punt van het begraven van niet-katholieken.”

Wat kunnen de gevolgen daarvan zijn? “Dat het bisdom zegt: we ontslaan het bestuur en stellen een nieuw bestuur aan.”

Is het geen kwestie van tijd? En van meegaan met de tijd? Tenslotte gaat het

niet alleen om extra inkomsten voor r.-k. begraafplaatsen, maar ook om niet te veel lege plekken te krijgen, de ‘doodse sfeer’ tegen te gaan en de begraafplaats weer levendiger te maken. En kun je als r.-k. begraafplaats, óók als je niet-katholieken begraaft, toch niet heel goed de rooms-katholieke identiteit blijven uitdragen? Buitenveldert is daar een goed voorbeeld van.

Zuidwijk: “Dat zal ongetwijfeld zo zijn, maar de kerk is erg wettisch. Als de leer van de kerk iets niet toestaat, kan het niet. Ik denk dat de kerk dan zelfs denkt: dan maar geen r.-k. begraafplaatsen meer. Het kan overigens zo zijn dat een ander bisdom het oogluikend toestaat. Sommigen noemen dat een katholieke manier van doen: iets op papier niet toestaan, maar in de praktijk een oogje dichtknijpen. Gedogen als het ware.”

Heel Nederlands dus? “Ja, zo zou je dat ook kunnen zeggen.” ■